

Prepoznavanje različnih čustev skozi branje otroške in mladinske književnosti

DOI: 10.4312/Obdobja.44.103-110

Dragica Haramija, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Maribor;
dragica.haramija@um.si

V prispevku je predstavljen razvoj otrok in mladostnikov s psihološkega, etičnega in literarnega vidika, saj so čustva izrazito interdisciplinarna tematika. V sodobni otroški in mladinski književnosti se pojavljajo različna čustva ali kombinacija več čustev, najpogostejše nasprotnih (npr. veselje – žalost, ljubezen – sovraštvo, strah – pogum). Predstavljeni so primeri literarnih del, v katerih so čustva pomembna tema, dela pa so kakovostna in sodijo v različne literarne vrste.

pozitivna čustva, negativna čustva, otroška književnost, mladinska književnost

This article presents the development of children and young adults from a psychological, ethical, and literary aspect because emotions are a distinctively interdisciplinary topic. Different emotions or combinations of multiple emotions, often opposing (e.g., joy and sadness, love and hate, or fear and courage), appear in contemporary children's and young adult literature. Examples of high-quality literary works are presented, in which emotions are an important theme and which belong to a variety of genres.

positive emotions, negative emotions, children's literature, young adult literature

1 Uvod

V uvodnem poglavju znanstvene monografije *Literature and Emotion* je Patrick Colm Hogan (2017: 1) poudaril: »Kot je razvidno iz skoraj vsake recenzije romana ali filma, so naši odzivi na zgodbe in naše sodbe o njih prežeti s čustvi, od navdušenja do ogorčenja in od žalosti do veselja.« V otroški in mladinski književnosti je prepoznavanje čustev odvisno od kognitivnega razvoja mladega bralca, kar pomeni, da se na motivno-tematski ravni vrsta in kompleksnost čustev glede na starost otrok, mladostnikov in/ali mladih odraslih zelo razlikujeta. V književnih delih za otroke do približno 12. leta starosti prevladujejo osnovna čustva, ta so univerzalna in prirojena, lahko so pozitivna ali negativna; v mladinski književnosti pa prevladujejo sestavljena čustva.

Willim James (1893: 373–390) je v delu *Psychology* v poglavju o čustvih navedel osem osnovnih čustev, ki so prirojena, to so jeza, strah, ljubezen, sovraštvo, užitek, žalost, sram in ponos ter njihove variante. Osnovnih čustev je po Robertu Plutchiku prav tako osem in nastopajo v paru: veselje – žalost, strah – jeza, sprejemanje – zavračanje

Alojzija Zupan Sosič (ur.): *Čustva in slovenska književnost*.
Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2025 (zbirka Obdobja, 44)
ISSN: 1408-211X, e-ISSN: 2784-7152
ISBN 978-961-297-712-2, 978-961-297-709-2 (PDF)

(gnus) in pričakovanje – presenečenje.¹ Urednika monografije *Emotion: Theory, Research, and Experience* Plutchik in Kellerman (1980: XV–XX) sta v predgovoru zapisala, da so čustva povezana s prostorom in časom ter da se nenehno spreminjajo in da nanje vplivajo različni dejavniki.² Kljub prirojenosti čustev pa se posameznik šele s socializacijo nauči svoja čustva obvladovati. Mlajši otrok razpozna osnovna čustva, s kognitivnim razvojem se paleta čustev oz. njihovo razumevanje – tudi v književnih delih – razširi na t. i. sestavljena čustva, npr. ljubezen (veselje + sprejemanje), zavist (jeza + žalost), ponos (pričakovanje + sprejemanje + veselje), ljubosumje (ljubezen + strah).

Čustva se, postopno in ne vsa naenkrat, razvijajo od najzgodnejšega otroštva, pri čemer se šele skozi socializacijo izoblikujejo v družbeno sprejemljivo izražanje (Marjanovič Umek, Zupančič 2019; Bednjički Rošar 2023). Glede na kronološko starost delijo psihologi razvojna obdobja v devet starostnih obdobj (Zupančič 2020).³

V prispevku so v nadaljevanju upoštevane širše skupine glede na skupne bralne značilnosti:

- otroška književnost: do 6 let (predbralno obdobje), 6–8 let (obdobje opismenjevanja), 9–11 let (pridobivanje tekočnosti branja),
- mladinska književnost: predmetna stopnja osnovne šole, srednješolci, mladi odrasli.

Seveda nobena od navedenih skupin ni nikoli povsem homogena, saj je bralni razvoj posameznika odvisen od različnih dejavnikov: sposobnost posameznika, dostopnost bralnih gradiv (obkroženost otroka z bralnim gradivom), odrasli kot bralni zgled in odrasli, ki je pripravljen otroku brati, dokler tega še ne zmore sam (Ranki 2018).

Znanstvena monografija, ki so jo uredile Kristine Moruzi, Michelle J. Smith in Elizabeth Bullen *Affect, Emotion, and Children's Literature: Representation and Socialisation in Texts for Children and Young Adults* (2019), odpira vprašanja o reprezentaciji čustev (npr. sram, žalost, tesnoba, sočutje, sreča) kot psiholoških stanj in kulturnih konstruktov.

Friderik Klampfer (2003: 45) s stališča filozofije navaja, da je del moralne teorije aksiologija ali teorija vrednot. Pri tem opozarja na nujnost premislekov o dobrem v povezavi z zlom in izlušči tri prioritete, ki jih umesti glede na pomembnost: »1. Ne povzročaj zla, 2. Prepreči zlo, 3. Delaj dobro« (Klampfer 2003: 53).

2 Metodologija

Za teoretična izhodišča o čustvih, njihovem razvoju ter pojavnosti v književnosti za

- 1 Plutchik je ustvaril shemo čustev, ki razloži povezave med različnimi čustvi, prim. https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Plutchik.
- 2 Monografija vsebuje poglavja različnih avtorjev, ki čustva osvetljujejo skozi različne znanstvene discipline, psihologijo, biologijo, psihiatrijo, jezikoslovje, etnologijo, sociologijo itn.
- 3 Razvojna obdobja po kronološki starosti so (Zupančič 2020: 12–15): dojenček do dopolnjenega 1. leta (novorojenček do dopolnjenega 1. meseca), malček (2–3 leta), zgodnje otroštvo (3–6 let), srednje otroštvo (6–8 let), pozno otroštvo (8 let do pubertete, tj. do 11./12. leta), zgodnje mladostništvo (od 11./12. leta do 14. leta), srednje mladostništvo (od 14. do 16. leta), pozno mladostništvo (od 16. do 18. leta), morda je zanimivo še obdobje prehoda v odraslost (do 24. leta), ki najbolj sodi v naslovniško odprto književnost.

otroke in mladino sta uporabljeni metodi deskripcije in kompilacije. V osrednjem delu so po metodi sinteze predstavljena izbrana literarna dela, pri čemer so različna čustva dokumentirana s citati. V sklepnem delu je uporabljena metoda generalizacije.

V prispevku sta zastavljeni dve raziskovalni vprašanji:

- Kakšna je vloga bralnega razvoja otrok in mladostnikov ter kako branje vpliva na razumevanje čustev?
- Katera so tipična besedila, katerih tema so čustva?

Omejitve raziskovalnega problema so povezane z vrednotenjem izbranih besedil, in sicer z načinom izbora obravnavanih literarnih del. Omejila sem se na literarna dela, ki so (večinoma) izšla v zadnjem desetletju, avtorji teh del pa so večkrat nominirani ali nagrajeni in so uvrščeni v *Antologijo sodobne slovenske otroške in mladinske književnosti* (2024). Naslednji pomemben kriterij se navezuje na bralca, in sicer da bi bil dosežen razpon od knjig, primernih za otroke (slikanic), do romanov, ki sodijo v književnost za mlade odrasle in so naslovniško odprti. V okviru posameznega bralnega obdobja so izbrane različne književne vrste, realistična, fantastična in fantazijska besedila z otrokom ali mladostnikom kot glavnim literarnim likom, pa tudi z liki živali, saj je slednjih v otroški književnosti veliko. Izbrana dela tematsko-motivno sodijo v okvir realistično prikazanega literarnega lika, ki zaradi nekih okoliščin ali dogodkov izraža močna pozitivna ali negativna čustva.

3 Rezultati

Na podlagi teoretičnih izhodišč o razvoju in razumevanju čustev skozi kognitivni ter emocionalno-moralni razvoj otrok, učencev in dijakov (omejene izkušnje) je bila pregledana slovenska produkcija zadnjega desetletja, iz produkcije pa so izbrani vzorčni primeri za posamezna čustva.

3.1 Primeri iz otroške književnosti

Maria Nikolajeva (2019: 81–95) v poglavju *Emotions and Ethics: Implication's for Children's Literature* piše o razmerju med čustvi in etiko, pri čemer posebej opozarja, da imajo otroci omejen razpon izkušenj, zato (še) ne razumejo vzročno-posledičnih povezav, prav tako pa se morajo šele naučiti kontrole svojih čustev in empatije. Vse to seveda vpliva tudi na razumevanje literarnih del in na življenje mladega bralca v književne like.

Med kratke fantazijske zgodbe sodijo folklorne in avtorske pravljice, ki temeljijo na arhetipih kot cikličnem obnavljanju nekih univerzalnih motivov, simbolov in njihovih shem (Biti 1997), in vsebujejo izrazite čustvene opise trpljenja in nato (od)rešitve glavnega literarnega lika. Pravljice so književna vrsta, ki imajo homogeno strukturo, zanje so značilni klišeji ali prepoznavni elementi pravljичne poetike (enodimenzionalnost, čarobnost, posebni motivi, tipični literarni liki in njihove funkcije ter struktura). Pravljice imajo tematski poudarek na milenarizmu, saj so glavne književne osebe zaradi svoje dobrote in spretnosti ob koncu preizkušnje bogato nagrajene, najpogosteje s poroko, ki glavnemu literarnemu liku pomaga izboljšati družbeni in ekonomski položaj. Tudi

sodobna pravljica mora vsebovati te elemente, sicer delo ne sodi med pravljice. Kot primer navajam pravljico Ferija Lainščka Zalika in Gusti, ki je izšla v zbirki *Mislíce* (2000). To je zgodba o neminljivi ljubezni med naslovnima likoma. Kraljevič vidi Zaliko plesati ob Gustijevi glasbi in si jo zaželi. Ukaže, naj jo odpeljejo na grad, se z njo poroči in jo tako loči od Gustija. Kljub razkošju na gradu Zalika ni zadovoljna, njena žalost vpliva na vse ljudi, tudi na kraljeviča. Istočasno Gusti sam hodi po svetu in igra žalostne skladbe. Nekega dne Gusti spet zagleda Zaliko, in ko kraljevič ugotovi, kako srečna je z Gustijem, želi kraljevič z zamenjavo oblačil zamenjati vloži. Preobleče se v Gustijeva oblačila, Gusti pa v njegova in slednji odide na grad k Zaliki. Naslednji dan na gradu nihče ne prepozna kralja v strganih oblačilih, napodijo ga, Gusti pa postane kralj in z Zaliko srečno živita. Zmaga čista ljubezen, ki je ni mogoče kupiti z materialnimi dobrinami.

V slikaniški obliki sta bili izdani kratka realistična zgodba Žige X Gombača *Adam in tuba* (2022) ter kratka fantastična zgodba Jane Bauer *Kako objeti ježa* (2021). Adam Prevalski je deček, ki živi v cirkusu, in vsi menijo, da je njegova poklicna pot že začrtana. Deček si želi le igrati tubo; ko odrasli ozavestijo in sprejmejo, da je Adam nadarjen za igranje instrumenta, združijo akrobacije z glasbo in občinstvo vsak navdušuje s svojimi talenti. Jana Bauer pa v zgodbi *Kako objeti ježa* odpira vprašanja sprejemanja, bližine, pomoči, kajti jež si želi le objema, a prav tega ne dobi, ker se vsi bojijo njegovih bodic. Pipe, deček, preoblečen v lisjaka, najde rešitev za objemanje, zato postane življenje bolj veselo in bližina prijateljev pomirjujoča.

Pokazalo se je, da so čustva v otroški književnosti večkrat ubesedena v serijah, pri čemer posamezna slikanica ali ilustrirana knjiga iz serije predstavi eno izrazito čustvo. Tipičen primer, v katerih je glavni literarni lik žival, ki ima lastnosti človeka/otroka, je serija kratkih zgodb, izdanih v slikanicah Ide Mlakar Črnič o pujskih Bibi in Gustiju, ter dve zbirki kratkih zgodb Sebastijana Preglja o Medu in Pujsiju. Odzivi Bibi in Gustija kažejo na medosebni odnos oz. predstavljajo paleto čustev, npr. žalost, srečo, veselje, zaupanje, ponos. Kot primer navajam slikanico *Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost* (2004), v kateri Gusti takoj začuti, da je z Bibi nekaj narobe, saj sta najboljša prijatelja. Bibi gre res vse narobe: polije vrček z mlekom, razbije svojo najljubšo skodelico, povrh vsega ves čas kiha. Če gre vse narobe, je to gotovo žalost in takrat si prehlajen v srce, ugotavlja Bibi. Gusti ve, da se žalost prežene s pisanim mavričnim milnim mehurčkom, ki vedno pomaga. Zbirki kratkih zgodb Sebastijana Preglja *Medo in Pujsi 1* (2023) ter *Medo in Pujsi 2: prosim in hvala* (2024) skozi dialoge naslovnih likov, pa tudi ob druženju z drugimi živalmi, predstavljata različna pozitivna (veselje, radovednost, naklonjenost, presenečenje, občudovanje) in negativna čustva (strah, jeza, žalost, razočaranje), kar je mestoma nakazano že v naslovih posameznih poglavij, npr. Prijateljstvo, Najboljša prijatelja, Opravičilo.

Med serije realističnih kratkih zgodb s človeškim literarnim likom, v katerih v posameznem delu prevladuje eno čustvo, sodijo dela Slavka Pregla o dečku Tarasu, kjer sta poudarjeni čustvi vedrosti in zaupljivosti (prim. *O fantu, ki je lepo pozdravljal*, 2020). Tudi slikanice Petra Svetine s humorno obarvanimi realističnimi kratkimi zgodbami o

gospodu Feliksu poudarjajo pozitivna čustva, to so vedrost, presenečenje, radovednost, ljubezen (prim. *Kako je gospod Feliks tekmoval s kolesom*, 2016). Posamezno čustvo je predstavljeno tudi v seriji povesti o Anici Dese Muck, npr. prva zaljubljenost, strah zaradi medvrstniškega nasilja, strah zaradi pretiravanja, žalovanje zaradi smrti hišnega ljubljenečka (*Anica in zajček*, 2001). Ob zajčkovi smrti Anica šele spozna Jakobovo bolečino, ker mu je umrla mama. V drugi varianti serij se čustva stopnjujejo skozi celotno serijo, čeprav so posamezne knjige vsaj delno zaokrožene celote. V to skupino sodi npr. serija Dima Zupana o prvoosebni pripovedovalcu, labradorcu Hektorju, ki ga skozi sedem delov spremljamo od skotitve do smrti; njegovi ljudje pa se z njim veselijo, ga imajo radi, na koncu žalujejo. Prepričljiv in v skladu sam s seboj je Hektor na koncu zadnjega dela, naslovljenem *Hektor in zrela hruška*, ko izreče bistvo sobivanja v tem našem skupnem svetu (Zupan 2011: 56): »Pogledal sem jih, mojo družino, ki so družno točili solze, in se vprašal, kaj je bilo tisto, kar nas je vse moje življenje tako tesno držalo skupaj. Ljubezen. To je bila ljubezen.«

3.2 Primeri iz mladinske književnosti

V književnosti za mladostnike in mlade odrasle so čustva predstavljena bolj kompleksno, ne gre samo za črno-belo slikanje občutij, temveč za ves spekter pozitivnih in negativnih čustev.

Sovraštvo, trpljenje in strah so temeljna čustva v romanu Janje Vidmar *Črna vrana* (2018), ki govori o izgnancih in beguncih iz Sirije, glavni literarni lik je deklica Hiba. Kljub prestanemu strahu, bolečinam ob izgubah, doživljanju vojnih grozot in begunstva se njena zgodba srečno zaključuje.

Roman Vinka Möderndorferja *Sončnica* (2021) ima dva petnajstletna prvoosebna pripovedovalca, Voranca in Ajdo, ki sta sošolca, soseda in najboljša prijatelja. Na ulici, kjer živita, stoji stara, zapuščena, napol podrti vila, ki v njiju zbuja strah. V vilo se vseli starejša ženska, brezdomka, ki jima pove, da jo je hiša našla; tudi ona v njiju najprej zbuja strah. Povabi ju na čaj in takrat se vse spremeni: njun odnos do Sončnice (nadejeta ji to ime, ker nosi sončnico, zataknjeno za klobuk), do brezdomcev na sploh in do stare hiše. Ko že zgleda, da bo vse dobro, začne vse razpadati. Ob koncu romana, ko razpade Ajdina družina, ko ni več stare vile, ko se razpusti prijateljstvo med Vorncem in Ajdo, slednja ugotovi: »V resnici je brezdomec vsak, ki ga nima nihče rad.« (Möderndorfer 2021: 267)

Gremo mi v tri krasne (2020) Nataše Konc Lorenzutti je realistični roman o problemu sodobnih (nekemičnih) odvisnosti, zato starši skupino mladostnikov pošljejo na poletni tabor. Ker so mladostniki umaknjeni iz domačega okolja v hribe, kjer ne smejo imeti telefonov ali računalnikov, so izolirani od družbe in so se na nek način prisiljeni družiti in slediti dnevni rutini. Lepoto narave sicer opazijo, vendar se vsak od njih ukvarja s svojimi lastnimi težavami. Skupina mladostnikov nikakor ni homogena: vsak ima svojo zgodbo, svoj pogled nase in na svojo prihodnost, svoje težave (odvisnost od interneta, anoreksija, napadi panike ipd.), a so si iz dneva v dan bližje. Večinoma imajo težave s samopodobo, kar je razvidno iz njihovih pripovedi in njihovega molčanja: »Nič

se nismo pogovarjali, pa smo si vse povedali.« (Konc Lorenzutti 2020: 249) Gre za socialno-psihološki roman, ki v ospredje postavlja odnose in skupinsko dinamiko.

Distopični roman Marjane Moškrič *Sneg* (2023) skozi zgodbo treh najstnikov, Eda, Oskarja in Jare, predstavlja razočaranje nad družbo (odraslih) in hierarhičnimi odnosi, ki vladajo v mestu (tema, družinske ali varuhove ali šok ure, mraz). Njihova čustva so povezana s strahom, s pomanjkanjem osnovnih dobrin in z razčlovečenjem večine prebivalcev. Edina svetla plat mesta je Tkalnica, v kateri imajo tudi najrevnejši dostop do knjig, torej do znanja, in so sprejeti, to je prostor spoštovanja in prijateljstva. Grafiti, ki jih ustvarja Sneg, rdeče vrtnice, postanejo simbol upora in obljuba večje enakosti med ljudmi. Roman upoveduje usode posameznikov, hkrati pa slika grozljivo vzdušje družbe, v kateri se večina bori za golo preživetje, manjšina pa brani lastne privilegije.

4 Sklep

V prispevku so predstavljeni tipični primeri besedil, ki vsebujejo različna čustva, sodijo v različne prozne vrste in so namenjena bralcem različne starosti, to je bralcem otroške in mladinske književnosti. Pogosto je v tovrstnih literarnih delih, ki sodijo v otroško ali mladinsko književnost, zaznati dve (nasprotujoči si) čustvi; v otroški književnosti so izražena predvsem primarna čustva, v mladinski pa kompleksna (sestavljena).

Vloga bralnega razvoja otrok in mladostnikov je pri razumevanju in sprejemanju vzročno-posledičnih povezav različnih čustev ključnega pomena. Negativna čustva – žalost, strah, zaskrbljenost, brezbriznost, gnus, jeza, bes, sram, zadrega, zavist, dolgčas, razočaranje – so pogosto opisana v začetnem delu oz. začetnih poglavjih izbranih literarnih del. Sledijo zapleti, ki so pozitivno razrešeni, zato ob koncu (vsaj večinoma) literarni liki doživijo pozitivna čustva – radovednost, privlačnost, občudovanje, upanje, hvaležnost, veselje, ponos, sproščenost, prijaznost, naklonjenost, ljubezen.

V otroški književnosti se čustva pojavljajo v različnih kratkoproznih vrstah. V pravljicah je pogosto čustvo trpljenje in po razrešitvi problema veselje in ljubezen (Lainšček). Med izbranimi kratkimi realističnimi zgodbami se glede na izražena čustva kažejo trije pripovedni vzorci, in sicer nerazumevanje ter na koncu naklonjenost, prijaznost in ponos (Bauer, Gombač), druga skupina besedil upoveduje samo pozitivna čustva, naklonjenost, razumevanje, ljubezen (Pregl, Svetina, Muck), tretja skupina predstavlja žalost (Muck). Primarna čustva so temeljna tema besedil z živaljo kot glavnim literarnim likom: žalost ob smrti (Zupan), jeza in razočaranje (Mlakar Črnič) ter naklonjenost (Pregelj). Čustva so izražena eksplicitno, s konkretnim poimenovanjem: literarni lik je žalosten, razočaran, vesel, ponosen.

V izbranih mladinskih romanih gre za poglobljene opise čustvenih stanj literarnih likov. Vidmar opisuje strah, tesnobo in grozo, ki so posledica vojnih razmer in begunstva. Pri Moškrič je v ospredju družbena razslojenost ter s tem povezan eksistencialni strah. Konc Lorenzutti in Möderndorfer skozi pripovedi glavnih literarnih likov predstavljata zapletene odnose med mladostniki, sovrstniki in odraslimi. Čustva v romanih so deloma izražena eksplicitno, deloma pa atmosfera romanov kaže na stiske mladih ljudi,

ki se na poti odrasčanja znajdejo v različnih neugodnih položajih. Mladinsko romanopisje izraža čustva kot psihološka stanja v obdobju odrasčanja, ko literarni liki odkrivajo svojo identiteto in svoje mesto v družbi. Gre torej za preplet zavedanja lastnih čustev in družbenih omejitev, torej kulturnih konstruktov, ki pomenijo sobivanje skupnosti.

Izrazi čustev in uravnavanje čustvenih odzivov se skozi obdobja človeške zgodovine spreminjajo, kar je razvidno tudi iz primerjave starejše književnosti s sodobno, hkrati pa je treba opozoriti tudi na to, da so čustva (vsaj deloma) geografsko pogojena. Čustva so torej kronotopična (Bahtin 1982), bralec pa jih presoja skozi svoj lastni čustveni svet, ki je lahko bolj ali manj empatičen. V književnosti je treba upoštevati otrokovo oz. mladostnikovo kronološko starost in kako se razvija na kognitivnem, socialno-emocionalnem, estetskem in moralno-etičnem področju. Skozi literarna dela lahko otrok ali mladostnik spoznava različna čustva in se vživlja vanje; literatura skozi spoznavno funkcijo predstavlja etične norme nekega časa in prostora. Razumevanje čustev je razvojno pogojeno; prav tako vzročno-posledične zveze, ki jih otroci začnejo razumeti šele postopoma. V otroški književnosti se tematsko najprej pojavijo čustva, ki izhajajo iz otroka ali njegove bližnje okolice (strah zaradi zapustitve, jeza zaradi neizpolnjenega pričakovanja, brezpogojna ljubezen odraslih, veselje ob drobnih presenečenjih), šele pozneje se razvije družbeno sprejemljivo obvladovanje čustev (socializacija). V otroški in mladinski književnosti – kljub opisanim stiskam, težavam in drugim nevšečnostim – na koncu skoraj vedno prevladajo pozitivne moralne vrednote in pozitivna čustva, npr. vera v dobro v človeku, spoštovanje in veselje.

Prispevek je nastal v okviru programske skupine P6-0156 Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine, ki jo financira ARIS.

Viri

- BAUER, Jana, 2021: *Kako objeti ježa*. Ilustriral Peter Škerl. Ljubljana: KUD Sodobnost International.
- GOMBAČ, Žiga X, 2022: *Adam in tuba*. Ilustrirala Maja Kastelic. Dob: Miš založba.
- KONC LORENZUTTI, Nataša, 2020: *Gremo mi v tri krasne*. Dob: Miš založba.
- LAINŠČEK, Feri, 2000: *Mislíce*. Murska Sobota: Franc-Franc (Zbirka med Rabo in Muro).
- MLAKAR, Ida, 2001: *Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost*. Ilustrirala Kristina Krhin. Radovljica: Didakta.
- MOŠKRIČ, Marjana, 2023: *Sneg*. Ljubljana: KUD Sodobnost International.
- MÖDERNDORFER, Vinko, 2021: *Sončnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- MUCK, Desa, 2001: *Anica in zajček*. Ilustrirala Ana Košir. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PREGELJ, Sebastijan, 2023: *Medo in Pujsi 1*. Ilustriral Igor Šinkovec. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PREGL, Slavko, 2020: O fantu, ki je lepo pozdravljal. Ilustriral Marjan Manček. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SKUBIC, Andrej, 2024: *Lahko bi umrl na tem kavču z mano*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SVETINA, Peter, 2016: *Kako je gospod Feliks tekmoval s kolesom*. Ilustrirala Ana Razpotnik Donati. Dob: Miš založba.
- VIDMAR, Janja, 2018: *Črna vrana*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ZUPAN, Dim, 2011: *Hektor in zrela hruška*. Ilustrirala Andreja Gregorič. Ljubljana: Mladika.

Literatura

- BAHTIN, Mihail, 1982: *Teorija romana*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- BEDNJIČKI ROŠER, Barbara, 2023: Z vzgojiteljevo metodično kompetentnostjo do čustvene inbralne pismenosti. *Jezik in slovstvo* LXVIII/3. 149–164. <https://doi.org/10.4312/jis.68.3.149-164>
- BITI, Vladimir, 1997: *Pojmovnik suvremene književne teorije*. Zagreb: Matica hrvatska.
- HARAMIJA, Dragica, 2021: Vrednotenje otroške in mladinske književnosti za branje v izobraževalnem prostoru. *Otrok in knjiga* XLVIII/111. 16–31.
- HOGAN, Patrick Colm, 2017: *Literature and Emotion*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315644639>
- JAMES, Willim, 1892: *Psychology*. New York: Henry Holt and Company. <https://archive.org/details/00311290R.nlm.nih.gov/page/n13/mode/2up>
- KLAMPFER, Friderik, 2003: *Etiški pojmovnik za mlade*. Maribor: Aristej (Zbirka pojmovniki, 3).
- MARJANOVIČ UMEK, Ljubica, ZUPANČIČ, Maja, 2019: *Razvojna psihologija: izbrane teme*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- NIKOLAJEVA, Maria, 2019: Emotions and Ethics: Implication's for Children's Literature. Kristine Moruzi, Michelle J. Smith, Elizabeth Bullen (ur.): *Affect, Emotion, and Children's Literature: Representation and Socialisation in Texts for Children and Young Adults*. London, New York: Routledge. 81–95.
- PLUTCHIK, Robert, KELLERMAN, Henry, 1980: *Emotion: Theory, Research, and Experience. Volume 1: Theories of Emotion*. New York, London, Toronto, Sydney, San Francisco: Academic Press.
- RANKI, Carolynn (ur.), 2018: *IFLA Guidelines for Library Services to Children aged 0-18: Developed by the IFLA Library Services to Children and Young Adults Section*. Netherlands: Den Haag. https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf
- ZUPANČIČ, Maja, 2020: Predmet in zgodovina razvojne psihologije. Ljubica Marjanovič Umek, Maja Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija: 1. zvezek. 2. dopolnjena in razširjena izdaja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 8–30.